

VIKERKAAR

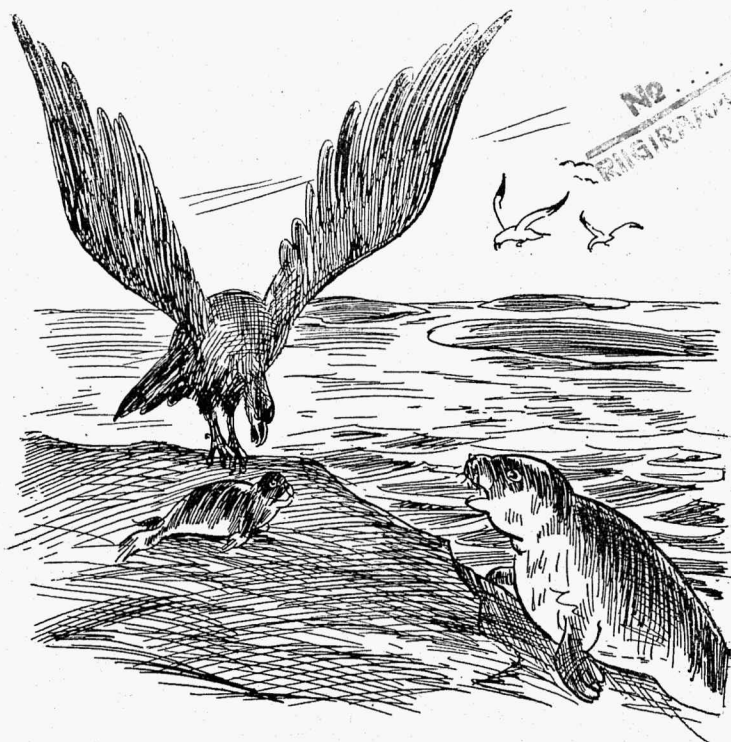
EESTI NOORSOO RAAMAT-AJAKIRI

VII AASTAKÄIK

Nr. 24

TOIMETAJA
M. NURMIK

Nr. 24

CHARLES G. D. ROBERTS

TAGASI VETEMAAILMA

TÖÖKOOL — TALLINNAS

Toimetaja Th. Brandt. Tartu, Mäe 14, krt. 3.

Margikorjaja nurga lugejaile.

Ilmusid uued kataloogid, suured ärid saadavad omi hinnakirju laiali, margikorjajad alustavad kirjavahetust — margikogumise maailmas algas hooaeg! Ka „Vikerkaar“ avab oma margikorjajate nurga ja loodab, et vanadele sõpradele seltsib rohkesti uusi lüteliste.

Kes soovivad omavahel marke tükiviisi vahetada, saatku oma aadressid toimetusele avaldamiseks, ära tähendades, missuguste riikide marke tahetakse vahetada.

Soovitan kogujatele vahetada kirjateel sõpradega marke. See on praegusel ajal parim viis oma margikogu rikastada uute markidega ilma suurte kuludeta. Kui olete harjunud vahetusega kirjateel omavahel, võite edaspidi, kui olete koolis omandanud küllaldase võõrkeele oskuse, astuda kirjavahetusse välismaa kogujatega. Vahetus välismaaga ei too mitte ainult kogule uusi marke juure, vaid ta laiendab teie silmaringi ja täiendab keeleteadmisi.

Soovitage margikogumisi ka oma kaasõpilastele. Seletage neile, kui huvitav ja kasulik see on ja kui palju rõõmu suudab valmistada ilusti korraldatud kogu. Kel võimalik on eesti marke saada, ei pruugi suuri kulusid karta: häid eesti marke saab ikka välismaa markide vastu vahetada.

Lõpuks tahan meelega tuletada „Vikerkaares“ ennem avaldatud nõuannet: margistage oma kirju harvemini tarvitavate markidega, nimelt 1-, 4-, 8- ja 12-sendilistega, Punase Risti markidega (käigus kuni 1. aug. 1933. a.) ja Ülikooli juubelmarkidega, viimastest eelistades 12- ja 5-sendilisi. Korralikult kirjutatud ja margistatud kiri on meie esinduskaart.

Uusi marke.

Uusi marke ilmub järjest juure. Nimetan mõned, mis meile lähedamad. Lätis ilmub 4 seeriat kaitseliidu (Latvijas aizsargi) hääks. Leedus ilmus seeria linnade piltidega ja uued lennupostmargid, mis trükitud vähesel arvul (20.000 kuni 75.000 igast väärtusest), Rootsi andis välja kuninga Gustav Adolphi 300-aastaselt surmapäeval, 6. novembril, 4 margist koosneva seeria, mil kujutatud kuninga langemine Lütšeni lahingus. Saksamaal ilmus järjekorraline seeria „Nothilfe“-marke ajalooliste losside piltidega, milledest 4+2 pf. margil leidub Wartburg, mis usupuhastuse ajaloo tuntud. Ungaris ilmus püha Elisabeti 700. surmapäeval seeria marke tema pildiga. Püha Elisabet oli Ungari kuninga tütar, kihlati 4-aastaselt Thüringi landgrafiga, kellega abiellus 14-aastasena, elas mainitud Wartburgis ja oli kuulus oma halastuse poolest vaeste vastu (vaata pildid Saksamaa häättegevuse markidel 1924. a.) Pääle Elisabeti markide ilmusid Ungaris uued margid jumalaema kujuga ja seeria 12 margist, millel kuulsate ungarlaste näopildid; neist on tuntuimaid F. Liszt, helilooja. Itaalias ilmus kunstipäraselt väljatöötatud seeria rahvuskangelase ja Itaalia ühendatud kuningriigi looja Garibaldi 50. surmapäeva puhul. Fasõistide hiljutisel 10 aasta juubelipäeval ilmus 20 uut silmatorkavalt toredat marki. Nõukogude Liit austab markidega kirjanik Gorkit. Prantsusmaa vahetab 30 aastat markidel olnud külva ja naisterahva kuhu nüüd „rahu“ kujutava naise pildi vastu. Madalmaades (Hollandis) ilmus väga huvitavas joonistuses (n. n. fotomontaaž) seeria marke turistide ühingu hääks ja seeria „Päästearmee“ toetuseks.

Tagasi vetemaailma

Charles G. D. Roberts

R. Tiituse illustratsioonid.

Esimene päätükk.

Kaljune, kõle, must ja tühi rand, kus pole ei põhja — ega lõunapool penikoormate ulatusel randumispaike väikesele paadilegi. Rand, mis niivõrd halastusetu, niivõrd piisutatud Põhja-Atlandi pikkadest tusastest veerlainetest, niivõrd piinatud äraandlikest tõusu- ja mõõnavooludest kaljuste saarteahelikkude vahel, et ükski laev ei söandanud vabatahtlikult läheneda ta ähvardavasse lähedusse. Rand, mida suvi armastas niivõrd vähe, et isegi kuumal augustikuul päike harva suutis tungida temani läbi külmade, nõretavate udude.

Umbes pool miili kaldast asetsesid saared — mõned neist õigupoolest karid, laevade surnuaiad, mis nähtavad vaid sügavaima mõõna ajal, teised jällegi paljad püstiaetud kaljurünkad, mida ei suutnud ületada kõrgeimadki tõusud ega metsikuimad orkaanid. Suurimailgi neist ei olnud rohtu, põõsast ega puud katkestamas sakilisi piirjooni; kuid õöl ja päeval suved ja talved läbi nende kohal käratsesid merilinnud, kes pesitsesid tohutute hulkadena ülal kaljuservadel.

Neisse saartesse olid sööbunud nii maa- kui ka merepoolseil külgedel lugematud koopad. Ühes neist koopaist, mis asetses päälpool kõrgeima tõusu joont ja oli pöördud suuga maa poole, nii et isegi metsikuima tormi ajal ei pääsnud teda lained uputama, avas vastsündinud hülgepoeg oma pehmed silmad udusele, põhjamaisele päevavalgusele.

Ta oli, võibolla, kõitvaim kõigist loomapoegadest oma pehme, valkja, veidi suitsukarva sileda villaga, oma ümariku lapsepäaga, oma tumedate, armsate silmadega, mis imetlusest laiadena vaatlesid iga koopasuust paistvat asja. Ta tavaliselt lebas päris sissekäigu lähedal, kuid ikka osalt sakistanud kaljuserva varjul. Üksi olles — see tegi välja suure osa ajast, nagu ikka kalameeste lastel — ta võis lebada nii vaikselt, et vaevalt võis eraldada ta väikest kogu kaljust, mis oli talle asemeks. Ta ei soovinud tõmmata endale avalikku tähelepanu — kuna ainsaks olendiks, kelle tähelepanu siin arvesse tuli, olid paar suurt merikotkast, kelle varjud mõni-

kord vilksasid üle kari, või mõni juhuslik, lõunapoole rändav jääkaru. Mis puutub lugematuisse kajakaisse, tiirudesse ja teistesse vähemaisse lindudesse, kes alatasa täitsid õhu saarte kohal oma kisaga, siis miski asi maailmas ei oleks sundinud neid oma tähelepanu temale pühendama. Nad teadsid, et tema ning ta omaksed on kahjutud; ja see oli kõik, mis läks korda nende tiivustatud ja riakatele jõukudele.

Kuid väikesele hülgele kärarikkad linnud olid kõigele vaatamata ikka ja alati huvitavad. Ta mahedad silmad vaatasid igavesti küllastamatu uudishimuga maailma. Meri siinsamas koopa all muidugi oli allpool ta vaatepiiri; kuid mõnesaja sammu kaugusel — kaugusel, mis tohutult vaheldus tõusu ja mõõnaga — ta silm nägi hõljuvaid laineid ning ta tundis kummalist igatsust nende järgi. Olgu tinased ja ähvardavad sajulooris hauduvate hallide pilvetompude all või rohekaina sädelevaina siin nii haruldases päikesepaistes, ikka ta armastas neid ja leidis, et nad on kütkestavad. Ka taevas oli vaatlemisväärt, eriti kui valged villakaharad kihutasid üksteise järgi üle sinise laigu, või kui imeväärsed, kahvatud, kuid tugevad värvid söötsid koidikul üles taevasse kauge, saehambulise kaljuviiru tagant.

Hülgeema äraolekud kestsid mõnikord väga kaua, sest oli vaja väga palju kalu, et vaigistada ta isu ja hoida ta punane veri soe sellistes jääkülmates, põhjamaistes vooludes. Peab ütleva, et kalu oli külluses sel rannal, mere nägematu viljarikkus oli nagu vastutasuks kalda täielikule tühjusele; kuid nad olid kiired ja ettevaatlikud, ning neid pidi püütama ükshaaval, pidi olema neist kavalam ja kiirem nende oma kodus. Sellepärast villane poju sageli jõudis jääda näljaseks enne kui ema jõudis tagasi tulla. Kuid kui ta lõpuks tuli mööda kaljust veeru kohmakalt patsutades ja hetkeks peatudes, et ringi piiluda, kui ta ümarik, niiskelt läikiv pää ilmus kari serva tagant, siis poja rõõm ei sõltunud sugugi ainult nälja kustutamisest ja igavuse kadumisest. Pugesdes ta külje alla, täitis soolase vee nõrgumine ema külgedelt poja südame ähmase aimusega. Ta ühendas seda ebaselgelt selle lõputu, õõtsuva lainetemänguga sääli kaugel läve taga.

Saades mõned päevad vanemaks, väike hüljes hakkas

oma tähelepanu valgustatud välismaailma kõrval ka teda ümbritsevale koopahämarusele pöörma. Ta huvi paelus kohe väike, tema sarnane, ainult natuke väiksem hall olend, kes lebas jalga seitse või kaheksa, teises koopaseina ääres ja veidi tagapool. Poju ei olnud varem märganud, et see kitsas peljupaik oli koduks kahele perekonnale. Olles seltsiarmastava iseloomuga, ta silmitses vastavastatud naabrit suure häätahtlikkusega. Mitte nähes tõrjumist mahedas pilgus, mis saadeti vastuseks tema omale, tõusis ta kohe uimedele ja patsutas vaevarikka, kohmaka kõnniga teise koopaveerde, et sõlmida tutvus. Kuna mõlemad pojad olid liig lihtsameelsed pikkade eelmängude jaoks, siis nad juba mõne minuti pärast suure häämeelega kikerdasid üle üksteise.

Sellises lapselikus sõbrustuses leidis nad võõra ema, tulles oma koduseid kohustusi täitma. Ta oli väiksem ja noorem kui meie poja ema, kuid silmad olid tal samuti mahedad ja nahk samuti soolaselt nõretav. Sellepärast, kui ta hakkas oma poega imetama, tahtis ka teine seda lõbu jagada. Noor ema protesteeris ja nihkus tusaselt, tasakesi, ähvardavalt urisedes eemale; kuid meie poju keeldus uskumast, et ta mõtleb seda tõsiselt, ja käis nii püsivalt pääle, et ta sai oma tahtmise läbi viia. Kui pool tundi hiljem tuli koju ka teine ema, kõht hästi kalu täis ja häätahtlik tervele maailmale, siis ta ei avaldanud mingit pahameelt tekkinud olukorra kohta. Ta kuulus rahuarmastavate hüljeste liiki, kes ei poolda vägivaldset küsimuste lahendamist, vaid ikka hääd läbisaamist. Ei olnud midagi, mis oleks suutnud tuua vihatule ta usaldavasse silmadesse, välja arvatud kallaletung ta pojale, kelle kaitseks ta oleks välja astunud meremao enda vastu. Ta ühines vähemagi kahtlusetega; ja sellest pääle koobas oli lepliku emadeühingu asupaigaks.

See võis olla nädal või kaks pärast seda, et saari külastas imeväärne hoog päikesepaistet ja rahu. See oli aeg, mida kaugemal lõunas oleks nimetatud india suveks. Piki karisid, just päälpool vaikinud lainetuse piiri lebasid päikese lõõsas vallatlevad hülged. Rajakad ja tiirud käratsesid innukalt ja naaklesid rõõmsa meelega paremate saagipalade kallal. Näis nagu oleks üldiselt teada, et karud, kellele ei meeldinud soojus, olid tõmbunud kaugemale põhja poole. Meri sädeles kumma-

lises opaali, sireli ja kolmekordselt lahjendatud safiiri värvides. Isegi kõrged, mustad kaljud teispool võlutud vett loorisid oma karmuse õrna vinega. Oli aeg mõnusaks laisklemiseks, valvuse lõtvumiseks, hädaohtude unustamiseks. Ning just sel ajal juhtus noore hülge eluteele esimene õppetund hirmutundmises.

Ta lebaskles oma ema kõrval, paarteist jalga koopasuust eemal. Mõni samm kaugemal soendas end ta väike koopanaaber — sel hetkel päris üksinda, sest et ta ema parajasti oli innukalt sööstnud alla vee ääre, et kinni püüda uimastatud kala, mille lained olid uhtunud kaldale. Tema jõudes veepiirile ujus lai vari üle kaljude. Ta pööris välkkiirelt ringi ja ronis kiiresti kallakust üles. Kuid ta siiski jäi hiljaks. Ta nägi veel, kuidas teised lähedalolevad emad viskusid kõige kehaga oma poegadele ja tõstsid paljastatud, teravad kihvad taeva poole. Ta nägi ka enda väikest üksi lagedal leavat, abitus hämmastuses ja kokkumuses ringi vaatavat. Ta nägi ema tulevat, tõusis oma nõrkadele niuetele ja tasase karjatu-sega hakkas talle vastu tulema. Siis kuuldus ülal õhus kohutav tiibade vihin ja poeg tõmbus värisedes küüru. Järgmisel hetkel paar tohutut, tumedat tiiba sirutus väriseja kohale, tõugates kõva tuulepuhangu kõigisse ülespöörduvad nägudesse; suured, kõverad küünised laskusid alla ja haarasid tal turja ja selga; ning ta tilluke elu lahkus sumbutatud niuksatusega kehast. Lähim hüljes, kelleks oli meie poju ema, tõusis püsti oma oimedele ja haaras metsikult röövli poole. Kuid ta sai vaid pimestava löögi jäikade tiivaotstega vastu nägu. Siis kotkas tõusis kari veerelt ja sõudis väarikalt üle vee mustade kaljude poole, ohver lõdvalt küüniste vahel rippumas. Ning piki tervet karide rida hülged [haukusid vihaselt talle järgi.

Meie poju, keda surm oli nii lähedalt riivanud, ei söandanud pärast seda tundide kaupa lahkuda oma ema varjava külje alt, isegi pärast seda kui ema oli ta tagasi koopasse viinud. Kuid nüüd ta osutus kahe ema piiramatuks omanikuks; sest sellest pääle ka paljaksröövitud ema pühendas enda niisama innukalt ta toitmisele nagu ta omagi ema. Sellise hoole ja sellise ohtra toitmise tõttu ta sirgus hämmastavalt ja ületas kasvus kõik noored karidel. Hirm haihtus

tast kiiresti; kuid selle õppetunni tagajärjed püsisid kaua valvsuses, millega ta pilk riivas taevast ja uuris iga lähenevat tiivapaari, mis paistis laiemana kui kajaka või tiiru oma.

Üsna varsti pärast seda kurba sündmust poju villane karv hakkas muutuma. Sirge, sile aluskarv tungis kiiresti nähtavale ja vill langes välja — protsess, mida saatev teatav ärritusetunne nahas sundis teda järele aitama, hõõrudes selga ja külgi vastu kaljusid. Imestustäratavalt lühikese ajaga ta nahk muutus selliseks nagu oli ta emal — kollakashalliks, korrapäratute mustjate tähnidega seljal ja ühtlaselt koorkollane kõhu alt. Niipea kui oli sündinud see muutus ta ema suureks häämeeleks, ta viidi alla vee ääre, kuhu teda enne ei oldud lubatud.

Ehkki ta väga armastas laineid ja nende soolakat lõhna kaugelt, kuid, niipea kui esimene lainehari loksus kaldale ja uhtus ta märjaks, ta pörkas pelglikult tagasi. See oli külmem, see esimene loksatus näkku, kui ta oli oodanud. Sellele vaatamata, et ta väike ema oli vees, ujudes rõõmsalt ringi mõni jalg kaldast ja meelitades teda mahedate hääliitsustega enda juure, ta siiski pöördus, et taganeda kõrgemale kaljudele ja mõelda asja üle järele. Ta tahtis küll väga ema juure vette — kuid mitte nüüd otsekohe. Siis äkki see küsimus otsustati tema eest. Tõeline ema, kes oli just ta seljataga, äkki lükkas oma nina ta külje alla ja järsu tõukega veeretask ta sügavasse vette.

Ta kerkis kohe väga hämmastunult pinnale, leidis ühtlasi, et võis liikuda vees palju kergemalt ja loomulikumalt kui kaldal ja kasutas seda leidu selleks, et — võimalikult kiiresti uuesti kaldale ronida. Kuid ema, kes ootas teda kaldaveerul, lükkas ta viivitamata tagasi vette. Siis ta pöördus ja väga haavununa ujus eemale oma teise ema juure. Siia tuli ka esimene, ja mõne minuti pärast hämmastus ja pahameel kadusid tärkavas teadmises, et see lõpuks ongi ta õige elu. Ta kuulus siia ja mitte kaljudele, kus ainult võidi abitult loivata. Ta ujus, sukles ja sööstles vees nagu kala ja sattus päris met-sikusse vaimustusse. Nüüd oli ta leidnud oma õige eluala. Pärast seda ta ainult harva käis veel koopas, kuid magas tihedalt ühe või teise ema külje vastu surutuna väljas paljastel kaljudel, mõni jalg päälpool tõusujoont.

Mõni aeg hiljem tuli järk halbu ilmu, mis oli sissejuhatuseks sügisestele tormidele. Põhjust tuli lund ja lortsi, mis valendas suurte laikudena päälpool tõusupiire asetsevate laidude tasasemil kohtadel. Näis otsekui tahaks tuul laiud päriselt õhku tõsta ja ära pühkida. Tohutud lained, rohelised, mustad ja tinahallid, mürtsusid alla kaljudele nagu tahaks neid pihuks ja puruks tampida. Karid värisesid lakkamatu mürina all. Kui lakkas lumesadu, järgnes kõhe ta kannul nabamaise külma eelvägi. Silmapilkselt tekkis jää kõikides tõusust jäänud loikudes. Igavene lainete hõõrumine tekitas piki tõusupiiri karide ääres kibeda jääsupi.

Pärast sellist nädala või kaks kestnud vägivalda hülged, kes ei olnud päris nabamaistes vetes asuvate liigist, ega olnud sellepärast suured tormi ja kange külma armastajad, tundsid endid ebamugavalt. Varsti väike jõuk neid, mitte üle paarikümne looma suur, koos mõne selle hooaja tugevama pojaga, lahkusid äkisele tungile järgnedes neilt tormistelt karidelt ja suundusid lõunasse. Meie poju, kes kahekordse hoolitsuse tõttu nüüd oli kaugelt suurem ja võimsam kui teised temaealised, läks oma kahe emaga väljarändajate esimestes ridades.

Nad hoidsid koos piki kallast otse lõunasse, hoidudes sellest harilikult mitte enam kui poole miili kaugusel. Neil muidugi ei olnud midagi kaugemale taandumise vastu, kuid ei olnud õieti põhjust minna kaugemale, kuna kalu, kellest nad toitunud oma teekonnal, oli kõige ohtramal määral säälikus mæri hakkas madalduma. Oma saleda, sirge, ümariku keha tõttu, mis on kõige jämedam eesmise oimede kohal ja aheneb saba kui ka nina poole, moodustades kauni, tiheda ehitusega lihase ja närvienergia kogu, nad suutsid ujuda imestustäratava kiirusega; sellepärast, ehkki ei olnud mingit ruttu, nad jõudsid edasi mootorpaadi kiirusel.

Kogu aeg hiilid piitsutasid kallast, kuid see puutus vähe neisse. All hiiglalainete vahemikkudes oli alati rahu tuule undamisest — rahu, mida käisid otsimas ka kajakad ja tiirud, kui tuul oli juba küllalt taeva all siia-sinna tõugelnud. Lainetipu lähedal muidugi ei olnud hää olla, sest tuul rebis lainetelt harjad ja peksis nad valusalt vihisevaks veepihuks. Kuid hülged võisid alati sukelda ja nõnda tülitamata pääseda tormiset

alade alla. Rohkemgi veel, olles väsinud tõuklevast veepinnast ja tuulemürast, tarvitses neil ainult põhja laskuda ja juba olidki nad segamatus valgusehuumas allpool laineid, kus rohekas kuma kõvenes või hääbus lainete veeredes ülal, ja kus kummalised helendavad olendid roomasid või lebasid vaikivate kaljude vahel. Nende kopsud võisid olla ilma värskel hapnikuta kauem kui ühelgi teisel soojaverelisel loomal, väljaarvatud vaalal; selletõttu neil oli kerge pääseda allapoole tormipiirkonda, kuigi nad ei teadnud midagi suurtest sügavustest, kuhu mõnikord jõuavad vaalad.

Mõnikord hakkas rändajaid meelitama kärbe kaldajoones, mis osutas siia suubuvale jõekesele. Siis nad ruttasid kalda poole, tungisid lähenevate kallaste vahel kaugele maa sisse, sageli nii kaugele kui ulatus tõuski, vallatlesid rahulikult vees ja kihutasid lõhesid madalasse vette. Nad väga armastasid lõhesid, nagu kõik maitsega olevused, kuid selliseid võimalusi maiustuseks, nagu praegu, oli väga harva.

Olles umbes nädala nõnda lõunapoole liikunud, rändurid leidsid endid ühel ööl väikese jõe suus, kus madal vesi loksus rõõmsalt vastu siledat, liivast kallast. Nad juba olid pehmemasse kliimasse jõudmas ja siin, pool miili merest kaugel, ei olnud tuult. Taevas oli üleni pilvis ja hülged lebasid kaldaveerel täielikus hädaohutuses. Tume männimetsa serv ulatus viiekümne sammu kaugusele nende puhkepaigast. Kuid nad ei teadnud karta. Ainsaks olevuseks pääle inimese, keda nad olid õppinud kuival maal kartma, oli jääkaru; ning nad teadsid, et olid juba küllalt lõunas, et mitte sattuda kardetava küti jahipiirkonda. Mis puutub kotkastesse, siis need ei küti öösel; ja pääle selle nad olid hülgele kardetavad ainult lapseas.

Kuid juhtub üsna tihti, et ka metsloomad, mitte ainult inimene, võivad mitte teada asju, mida teada oleks tervisele kasulik. Labradoris on teine karu — väike, tumedakarvaline, laiapäine, kaval, harilikult ameerika karu sugulane. Ja üks sellistest, üks, kellele oli hakanud meeldima hülgeleha maik, ja kes oli omandanud teatud osavuse selle liha hankimiseks, oli juhuslikult valinud selle männimetsa oma pääkorteriks.

Meie poju lebas tihedasti oma kahe ema vahele kiilutuna. Ta armastas nõnda soojalt teiste vastas olla, sest kerge tuulevina, mis puhus vee poolt, oli lõikavalt külm. Juhtub vahest,

et teised pressivad natuke liig kõvasti ja sellest temagi ärkas praegu protesteerides, tõukles ja vingerdas natuke, et teha endale ruumi. Sellejuures ta tõstis oma pää ning ta teravad noored silmad märkasid midagi musta, mis oli veidi mustem kui ümbritsev hämarus.

See must miski asetses kallakul pooles metsa ja vee vahes. Ta nägi välja nagu kivihunnik. Kuid pojul oli hämar tunne nagu poleks siin olnud kive, kui nad jäid magama. Aimduse värin läbistas ta selja, ajades turri jäigad karvad ta turjal. Pingutades tervest jõust silmi hämaruses, ta märkas varsti, et must kogu liigub. Jah, ta liikus lähemale. Rabeledes vabaks teiste vahelt ja viskudes vee poole, ta äratas teised lühikese, läbitungiva haugatusega.

Samal hetkel algas rünnakut karu, sööstes kallakust alla ainsa suure hüppega. Hülged, kes on üldse kerge unega, olid juba ärkvel ja ruttasid kiiresti vee poole. Kuid üks neist, ning see juhtus olema poja kasuema, jäi ärkamisega hiljaks. Ta parajasti hakkas pöörduma, olles hämmeldunud tundmatust hädaohust, kui karu must kogu langes talle ja murdis ta. Kohutav löök hammastega murdis ta päaluu ning ta vajus kokku vingerdavaks tombuks. Ülejäänud jõuk, olles alguses valjusti pladistanud vees, ujus nüüd hääletult karidele, hädaohu piirkonnast välja. Ning karu, olles raputanud oma ohvri keha kindlustuseks, et ta on ikka päris surnud, tassis selle tasase rahuldusurinaga eemale metsa alla.

Pärast seda kurbmängu rändurid küll ujusid jõesuudmesse ja lõugastesse, kui neil tuli selleks himu, kuid magamiseks nad valisid ikka enam hädaohutud kaljud ja laiud, ja tundsid öösel samuti kui päeval tervislikku usaldamattust tumedate männimetsade vastu. Kuid kõigele valvsusele vaatamata nende teekond oli muretu ja rõõmus, ja aegajalt nende rõõmsameelsus puhkes sihituks vallatlemiseks ja mingiks lastemänguks. Nüüd miski enam ei takistanud nende edasijõudmist ning varsti, olles pöördunud Belle Isle väina, nad jõudsid suvise taeva ja pehmema ilma piirkonda. Siin kohas nad lahkusid Labradori rannajoonest vana isase juhatusel, kes oli ennegi nende eestvedajaks olnud, ja suundusid kartmatult põiki üle väina kuni jõudsid Newfoundlandi randa. Piki seda randa nad läksid lääne

poole kuni St. Lawrence laheni, siis pöördusid lõunasse, rändasid piki kagupoolset randa suure Province saareni, ujudes ikka india suve ametütlillas vees, meres, mis niivõrd kubises kaladest, et nad juba hakkasid rasvaseks ja laisaks minema. Siin meie poju ja teised jõugu nooremad liikmed avaldasid tahtmist peatuda. Kuid teised, vanemad, teadsid, et talv oma kauakestva külma, vähese päikesepaiste ja hädaohtliku jääsupi hõõrdumisega kaljude ümber on neil siin varsti kannul; sel-
lepärast jätkati teekonda. Nad läksid edasi, põiki üle laia vee Cape Ray'st North Cape'i juure, mis Uus-Šotimaa idapoolseimaks tipuks. Hää ilm püsis terve selle rännaku kestvusel ning nad uitasid rõõmsalt edasi kuni saabusid tuhandesaarelisse Tuskets'i lahte, kust nad enam puhta häämeele pärast ei suutnud lahkuda. Siin oli kindel koht lugematute ligipääsmatute pelgupaikadega. Siin oli toitu ammendamatus külluses; ja siin oli ilm, mis igasugustele mõistlikkudele nõuetele pidi paistma küllalt hääna.

Siin, Tuskets'i lahes, pojule sai osaks teine õppetund. Seniajani ta arusaamine hädaohust oli ikka seotud kuiva maaga, kus kotkad söötsid alla selgest taevast ja karud hiilisid pimeduses ja kus pääle selle ta ise ei suutnud kiiresti liikuda. Kuid nüüd ta leidis, et ka merel on oma hädaohud vagusa hülge jaoks. Oli vaikne, sinine ja selge sügisehommik, päike säras õhus ja vees. Hülged suuremalt jaolt lebasid laisalt päikese käes ühe kaugema saare merepoolseil karidel, kuna pool tosinat kõige energilisemaid ajas üksteist taga sügaval vees. Peatudes hetkeks, et pääle väsitavat võitlust all vesikasvude hulgas hinge tagasi tõmmata, poju tähelepanelikud silmad märkasid väikest, tumedat, kolmnurkset asja, mis kiiresti löikas vaikse lainetuse siledat pinda. Ta vaatles seda uudishimulikult. Kolmnurk lähenes talle, kuid ei paistnud ta kogematule silmale sugugi hädaohtlik olevat. Siis ta märkas üldist ärevust enda ümber; karidelt kostsid teravad hoiatusehüüded vahtidelt. Ta sukles välkkiirelt terava nurga all saladusliku musta asja lähenemissuunale. Samal hetkel see oli päris ta kohal ja ta nägi pikka, kohutavat, halli kogu, mis oli kolm korda hülgest pikem ja pöördus ühele küljele; nii et tuli nähtavale valkjast kõht ja ammuli saagjate hammastega varustatud päratu suur suu. Ta möödus ainult karva võrra sellest kohu-

tavast kallaletungist, kuulis veel pagedes lõugade lööki ja nägi hai väikeste, tigatede silmade külma helki.

Südamepõhjani kokkunud poju hakkas sööstlema siia ja sinna osavusega, mida ta suur tagaajaja ei suutnud saavutada. Hai taipas juba mõne sekundi pärast, et see on asjatu püüdmine. Ta silma puutus kergem saak ning ta sööstis otse kalda juure, kus sügav vesi järsku piirdus kari veerega. Poju kerkis pinnale, et vaadata. Üks nooremaid hülgeid, kes oli hirmuga aru kaotanud ja unustanud, et ainus pääs oleks sügavas vees, kus võib vingerdada ja põigelda, parajasti võitles meeletlikult, et pääseda üles kaljudele. Ta oligi peaaegu saavutanud oma sihi ja tõmbas parajasti kitsaid, sabataolisi tagumisi uimi üles, kui hai suur, ümarik nina sööstis veest õhku. Koletislik kogu kerkis ja langes hülgega tagasi vette, jättes ainult veidi verd kari veerele ja lüües vee loksuma. Teised hülged pöörsid oma pääd sinna poole, hüplesid oma esiimedel ringi ja haukusid ägedas meelepahas; ja mõne hetke pärast, otsekui oleksid nad hääletanud ja ühehäälselt otsustanud, hakkasid nad kõik ruttama ühele maapoolseist saartest, kuhu nad teadsid haid, kes ei armasta madalat vett, mitte söandavat tulla.

Selles varjatud saarestikus väike jõuk oleks väga hästi võinud veeta talve. Kuid mõne rahuliku nädala pärast uuesti haaras rahutusevaim vana isase, kes seniajani oli olnud vastuvaidlematuks eestvedajaks. Kuid seekord ta võim lagunes. Kui ta uuesti algas rännakut lõunapoole, tuli kaasa vähem kui pool karja. Kuid nende ustavate hulgas oli ka meie poju oma mahedasilmalise emaga.

Rändurid käändusid ümber Uus-Šotimaa tipu, ujusid üle Fundy lahe ja viibisid mõne päeva kauni Grand Manani maanina juures. Seks ajaks nad juba niivõrd harjusid igasuguste laevadega, alates valgepurjesest kalalaevast ja lõpetades pika, musta, suitseva ookeanilaevaga, et need takistasid nende teekonda ainult sellevõrra, kui palju oli vaja teed anda. Kõik need kummalised asjad näisid hülgeist tähelepanuta mööduvat ja sellepärast ka hülged omalt poolt hakkasid neist ükskõikselt mööduma. Campobello saare juures siiski juhtus midagi saladuslikku, mis lõpetas selle ükskõiksuse, kuigi keegi jõugust ei taibanud, mis see oli.

Raunis, kiire, valge jaht, mille tekilt välgatus kollast helki vahetevahel, kui päike juhtus paistma vaskasjadele, löikas kergeid laineid põhja suunas. Hülged vaatlesid lapseliku uudishimuga seda vaatemängu umbes kolmesaja sammu kauguselt, ümarikud, tumedad pääd veest väljas. Nad nägid, et jõuk inimesi silmitses neid kiire koletise tekilt. Äkki selle jõugu hulgast purskas kaks peenikest tulejuga. Poju kuulis mingit tillukest tigatedat asja julma vihinaga oma pää lähedalt mööduvat ja terava särtsuga läbi lähema laineharja löövat. Silmapilkselt, isegi enne kui kaks pauku jõudsid nende kõrvadeni, hülged suklesid ja ujusid meeleheitlikult, et saada sellest kohutavast valgest koletisest nii kaugele kui võimalik. Uuesti veepinnale kerkides nad olid kaugel laskeulatusest. Kuid väsimatut vana isahüljest, nende eestvedajat, ei olnud nendega. Valge jaht aga eemaldus kiirel käigul, kuna tal asuvad nõndanimetatud sportlased soovisid üksteisele õnne sel puhul, et olid peaaegu tapnud midagi. Väike hülgejõuk ootas paigal seistes tunni või kaks oma juhi tagasitulekut; ning siis ujusid hämmastunult ja halba aimates edasi rohelise harjaga Maine'i kaldajoone poole. Siin nende rännak lõppes, kuna puudus juht, kes oleks edasi viinud. Ei paistnud ka mõtet olevat edasi minna, sest siin oli kõike, mida nad soovisid. Poju oli selleks ajaks kujunenud osavaks kõige kiiremate kalade tagaajajaks ja ei hoidunud enam alati nii väga ema lähedusse, kuigi armastus nende vahel ikkagi oli tugev. Ühel päeval olles ujunud karjast natuke kõrvale, ta märkas mustaks tõrvatud paati, mis laisalt hällis lainetel. Kuna paat oli liig lähedal, ta sukles otsekohe, et lahkuda hädaohtlikust naabrist. Kuid saatus tahtis, et ta vaevalt jõudis laskuda alla-poole veepinda, kui sattus tohutule noorte heeringate parvele. Kui palju neid oli! Ja kui tihedalt koos! Ta iialgi ei olnud midagi sellist näinud. Nad sööstlesid hirmsas ärevuses siia ja sinna. Ta ise muutus kohe metsikuks ja hakkas lõugade laksudes siia-sinna ahmima, hävitades palju rohkem kui suutis süüa. Ja siiski nad näisid suruvat ta ümber ikka tihedamalt. Lõpuks ta väsis sellest ja sööstis otse edasi, et pääseda vabasse vette. Kuid ta mõõtmatuks imestuseks järgmisel hetkel teda peatas ja paiskas tagasi peen, nägematu takistus. Ei, see ei olnud just päris nägematu. Ta nägi võrgusilmu-

seid enda ees. Ta sööstis nüüd hämmastunult ja kohkunult otse üles, et vaadata, mis see on.

Olles tõstnud pää üle veepinna, ta süda otse peatus üheks sekundiks. Kalapaadi must külg oli just ta pää kohal ja inimeste kohutavad silmad vaatasid alla tema omadesse. Ta sukles silmapilkselt uuesti läbi üha tiheneva heeringaparve. Kuid jälle kohtas ta seda peent, võitmatut võrgukujulist takistust. Ta rabeles meeleheitlikult, et pääseda läbi selle, kuid tagajärjeks oli, et ta mässis enda sellesse, nii et lõpuks ei suutnud enam uimegi liigutada. Ja kuna ta nõnda jõuetult kalade hulgas vähkres, tõsteti ta õhku ja hiivati paati.

Nähes, millist hävitustööd ta nende saagi hulgas oli teinud, kalurid tahtsid oma vangile otsemat teed ninale lüüa. Kuid kuna ta nõnda säääl lebas ja läbi võrgu oma süütult imestavate ja anuvate silmadega vaatas, oli midagi ta lapselikus abituses, mis pehendas kippari südame.

„Pea, Jim,“ käskis ta, peatades suure merimehe käe „Võtaks mind, kui sel väiksel põngerjal pole sellised pehmed silmad nagu minu Libbyl. Ma arvan, et ta on lapsele päris hääks seltsiks, ja aitab tal unustada kanaarialinnu, kes suri pühapäeval.“

„Ta ei ole just väga kanaaria linnu sarnane, Ephraim,“ naeris Jim lastes tõstetud roolipuu langeda.

„Küll ta täidab selle aset, arvan ma,“ ütles kippar.

Nõnda poju viidi vangina Eastporti.

Teine päätükk.

Preili Libby juhtus olema kindlate vaadetega laps. Üheks kindlaimaks ta vaateist osutus, et hülgepoeg oma vähese häälega, mis sellejuures ei olnud sugugi meloodiline, ei ole mingi kanaarialinnu asetäitja. Ta keeldus üldse poju poole vaatamast, nii et pettunud isa kinnitas, et ta saab viivitamata ka kanaarialinnu. Ja isegi siis ta ei osutanud tõelist vaimustust poju üle, ehkki ta ei saanud jääda täiesti ükskõikseks ta mahe-daile silmadele ja usaldavale sõbralikkusele. Ta hoolitses armastavalt ta tarvete eest, naeris ta vigureid, kiitis ta hääd iseloomu ja silitas ta siledat, ümarikku pääd; kuid ta jäi otsustavalt oma esialgse arvamuse juure — poju olevat liig

„imelik“, et teda tõeliselt armastada. Ta ei suutnud iialgi hääks kiita, et tal olid uimed eesmistele käppade vahel ja et ta alati, isegi kõndides, lebas. Mis puutub tagumistesse jalgadesse, mis alati olid koos tahapoole sirutatud nagu kaheharuline saba, siis preili Libby oli päris kindel, et need olid eksi-kombel nõnda kinnitatud, ja kõigile isa seletustele vaatamata, ta iialgi ei suutnud uskuda, et see on loomulik.

Preili Libby ema osutus veelgi vähem südamlikuks. Kuna ta teadmised loodusloost olid väga puudulikud, siis esimesel silmapilgul ta tuli otsusele, et poju on mingi kalasort; ja seda arvamust iialgi miski ei suutnud kõigutada.

„Noh, ma pean ütlema!“ hüüatas ta. See on just sinu moodi, Eph Barnes. Nagu meile ei jatkaks sellest, et peame aasta otsa kalu sööma, kaladest rääkima ja kalu nuusutama, nüüd sa pead veel võtma ja elava kala maja ümber tatsutama tooma, et ta oleks inimesel jalus, niipea kui sammu astud! Ja mis ta hakkab sööma, tahaksin ma teada?“

„Ta sööb kalu, kuid ta ise ei ole mingi kala, ema, ta on niisama palju kala kui sina ja minagi!“ seletas kapten Ephraim naerdes. „Ja ta ei saa sul sugugi jalus olema, sest ta jääb tagaõuele elama ning ma teen talle tiigi, kuhu toon soolast vett, et tal oleks koht, kus mängida. Ta on kena väike põngeri ja vägunenagu kassipoeg.“

„Hää küll, aga seda pead teadma, et mina pesen oma käed sellest loost, Ephraim!“ kuulutas proua Barnes pühalikult. Ja nõnda juhtuski, et poju varsti osutus preili Libby asemel kapten Ephraimi eriliseks lemmikuks.

Barnesite perekonna tähtsateks liigeteks olid suur kollane kass ja väike traatkarvaga, sinihall terrier. Esimest korda pojut nähes põgenes kollane kass kõögikapile, saba lai nagu lambihari, kükitas säääl ülal ja turtsus, silmad suured nagu rohelised täiskuud. Terrier sellevastu, kelle nimi oli Tobi oli osutunud enam võõrastelahkeks mahedasilmalisele külalisele. Olles võõras hirmutundele ja alati harjunud laitvalt suhtuma kollase kassi ülalpeosse, ükskõik missugune see ka ei olnud, ta läheneb uustulnukale sõbralikult oma karvast sabajuppi liigutades ja nuusutas teda rõõmsalt äreva uudishimuga. Poju, kelle üksildane süda janunes sõprust, võttis

ta viisaka lähenemise ülevoolava sõbralikkusega vastu, ja sellest pääle nad olid lahutamatud sõbrad.

Selleks ajaks kui kollane kass ja proua Barnes lakkasid pojule kui võõrale vaatamast, ta oli muutunud neile juba veidi huvitavamaks. Kui ta mängis Tobiga tagaõues maadlusvõistlust — võistlust, mis alati lõppes sellega, et poju veeres kannatlikult seljale, kuna Tobi puges võidurõõmsalt ta esi-uimede vahele ja haukus erutatult — sel ajal kollane kass istus siinsamas lähedal puupinu all ja jälgis sündmusi tähelepanelikel, kuid mittehäakskitvail silmil. Proua Barnes omalt-poolt avas köögiukse ja kutsus pikalt-pikalt pojut, meelitades sooja piima kausiga, mida see armastas üle kõige. Siis — see juhtus ikka ainult siis, kui Libby oli koolis ja kapten Ephraim merel — ta istus akna alla kiiktoolile oma kudemistööga ja vaatles poja ja Tobi mängu. Noor hüljes oli talle ammendamatuks arutluste allikaks.

„Mõelda nüüd ometi,“ ümises ta endamisi, „et ma istun siin päev-päeva kõrval ja uurin seda jumalalooma, mis ometi pole muud kui lihtsalt kala, kuigi ta tatsutab maja ümber, ja joob piima nagu kass. Ta on küll kohmakas; aga kahtlemata ta on sama hää kui tsirkus, kui ta mängib Tobiga?“

Kuna proua Barnes oli Toby mõistusest väga hääs arvamises, ta ütles, Toby olevat kõige targem koer terves Maine'is, siis ta hakkas pikkamööda teatud määral ka Toby sõpra austama. Ning nõnda tuli lõpuks, et pojule hakkas meeldima asi, mis iialgi pole olnud ühegi hülje igatsuseks — nimelt soe köögitule paiste.

Kui lõpuks oli võtnud tervel rannikul tõeline atlandimaine tali oma kibedate külmade ja mühisevate tormidega, siis kapten Ephraimil tuli suurem osa ajast veeta oma väikeses kodus. Ta oli kord ühel lühikesel Nev-Yorkis viibimisel näinud taltsutatud hülgeid, ja see oli avanud ta silmad nende kahepaiksete loomade imeväärsele tarkusele. Nüüd ta päämiseks tööks pikil talveõhtuil sai poju õpetamine. Ja poju võttis ohtra tasu mõjul, mis anti värskete heeringate ja sooja piima näol, õige kergesti õppust. Ta õppis nii kiiresti, et juba enne kevadet tark Toby oli ületatud; ja mis puutub kanaaria lindu — aristokraatsesse kuldseesse sulgloomu, kes oli saabunud Bostonist, siis preili Libby oli sunnitud tunnis-

tama, et niipalju kui ei tulnud arvesse laulmine, isa lemmik oli tema omast üle. Proua Barnesi otsus oli, et kanaarialinnud on nagu enam loomulikumad, kuid neid ei saa nimetada nii huvitavaiks?

Preili Libby ja ta isa vahel oli alati käimas rõõmus võistlus; ning nüüd kapten Ephraim teatas, et ta õpetab poju sama hästi laulma nagu laulab kanaarialind. Vastutulelik loom oligi juba õppinud terve rea trikke, mis oleksid ta silmapaistvaks teinud igas näitetrupis. Uus nõue ta ajudele ei tähendanud talle midagi niikaua kui see tähendas veel rohkem heeringaid, piima ja hellitlusi. Kapten Ephraim võttis suure plekkarbi, pani selle kummulipõrandale ja pani poju rinnuli sellele. Siis ta sidus kummagi uime külge plekitüki ja õpetas looma neid tugevasti vastu karbikülgi taguma, mis tegi sellist müra, et heledahääleline kanaarialind jäi häbelikult vait ja kass põgenes meelegeitlikus hämmastuses köögist. Võttis nädalaid aega, enne kui see õppetund sai päris selgeks, sest poju ise näis olevat surmani kohkunud rõkkavast mürast, mis ta tegi. Kuid, kui see oli selge, siis preili Libby kuulutas võidurõõmsalt, et see polevat mingi laul, vaid instrumentaalmuusika. Isa vandus otsekohe, et tema juba ei anna järgi mingile kanaarialinnule. Mõni nädal edasi ja poju oligi õppinud pöörma pää taeva poole ja tooma kuuldavale pika kisa, kuna ta uimed tagusid plekitükke vastu karpe. See oli niivõrd imeväärne saavutus, et Tobi taganes köögis pliidi taha nurka ja vahtis kurva imestusega oma sõbra poole. Kuid see sundis Libby ausalt isale tunnistama, et tema ja ta lemmik on võidetud.

Terve selle aja poju kasvas nagu vist ükski temavanune hüljes ei olnud kasvanud. Kevade tulles ta nägi kapten Ephraimi vähem; kuid ta sai selle eest vastutasu väikese oja näol, mille hää kapten nüüd juhtis oma tagasihoidlikule maalpile, et ta täidaks poju jaoks aia taha kaevatud väikese basseini. Terve suve poju aina kasvas ja oli õnnelik, mängis Tobiga, solvas kassi, lõbustas preili Libbyt ja muretses proua Barnesile ta kudumise juures arutusteks ainet. Järgmisel talvel kapten Ephraim viimistles veel ta vanu trikke ja õpetas mõned uued. Kuid selleks ajaks ta oli juba nii suureks kasvanud, et proua Barnes hakkas nurisema, ta võtvat liig palju

ruumi. Ta oli oma suurtele lõugadele ja võimsaile hambaile vaatamata kehastunud usaldav sõbralikkus nagu ikka. Kuid ühel kevadepoolsel talvapäeval ta näitas, et kõigele oma hääsüdamlikkusele vaatamata ta ei suuda rahulikult näha halba ümberkäimist oma sõbraga.

See juhtus nõnda. Tobi, kes oli häbematu väike koer, oli osanud tõmmata endale Eastportist veidi eemal asuvas talus elava tigeda segaverelise õuepeni vaenuliku tähelepanu. Sellest elajast teati, et ta oli juba mitu vähematkoera tapnud; sellepärast Toby vastas ikka ainult üleoleva urinaga maja trepilt, kui ta mõnikord möödus Barnesi aiast ja larises oma ähvardusi Toby poole.

Kuid ühel hommikul Toby juhtus olema aia lähedal väga kibedasti ametis kallihinnalise kondi väljakaevamisega lume alt, kui see suur peni möödus oma peremehe ree järel. Ta hiilis kikivarvul lähedale ja sööstis ainsa hüppega üle aia. Tobi parajasti jõudis oma väikese karvase pää lumest tõsta ja kallaletungijale vastu pöörduda. Tal oli kange süda ega olnud hirmuraasugi kuulda urinas, millega ta sööstis oma vaenlase suure kere alla ja kavalasti vajutas oma hambad selle tagumisse jalga. Kuid ta elu oleks poole minutiga olnud lõpetatud, poleks sel kriitilisel hetkel poju juhtunud kohmakalt tatsutades tulema, et vaadata kuidas ta väike sõber elab.

Poju oli küll, nagu juba nägime, lihtsalt ülevoolavalt hääsüdamlik koertele, kassidele ja kõigile. Kuid see tuli ainult sellest, et ta pidas neid kõiki sõbralikkudeks. Ta oli väga hämmastunud, leides siin koera, kes näis ebasõbralikuna. Siis ta taipas äkki, et ta mängusõbraga oli midagi väga tõsist juhtunud. Ta silmad välgatasid ja läksid punaseks; ja ainsa pingutusega ta sööstis alla vaenlase kallale. Kohutava teotsemisekiirusega, mis suutis tabada pageva makreeli, ta haaras koeral kaelast kinni just tagapool lõuapärased. Ta hammaste ehitus lubas hoida kinni suurima viskleva lõhe; ning ta haare oli niisama kindel nagu bulldogil, ainult selle vahega, et löikas sügavamale.

Peni haugatas, püüdis oma kummalist vastast salvata, kuid siis leidis, et teda hoitakse nõnda, et pole mingit võimalust vastast haarata, ja sellepärast üles karata ja vastast maha raputada. Kuid poju hoidis ta halastamatult maas kinni

ja iga tõmbega ta hambad lõikusid sügavamale ja sügavamale. Võitlus kestis vast pool minutit ja kolm (sest Tobi hoidis ikka veel oma vastase tagakäppa) kerra põimunud vastast tuiskasid lund igasse külge paari sülla kaugusele. Lumel oli punaseid laike, kuid äkki ta jubeda sahinaga hakkas värvuma purpurseks. Poju hambad olid läbistanud vastase suure kaelatuiksoone. Elajas langes ohkega kokku, lõdvaks ja vedelaks nagu pooleldi täidetud kott.

Sel hetkel ilmus peni omanik, kes hilja oli märganud, et asi oli võtnud halva pöörde ta tigea lemmiku jaoks, kisades ja vandudes üle aia, vibutades roigast käes. Kuid samal hetkel jõudis kohale ka kapten Ephraim, kes tormas paljapäi köögist õue ja astus uustulnukale vastu. Ainus pilk näitas talle, et võitlus oli läbi.

„Seiske paigal, Baiseley!“ käsutas ta järsul toonil. Siis ta jätkas aeglasemalt. „Kisategemisest pole mingit kasu. Teie mõrtsukalik elajas algas, ta tuli siia õue, et tappa meie väike koer. Ta sai, mis ta oli ära teeninud. Ja kui seda poleks teinud poju, siis oleksin ma ise samuti teinud. Saate aru?“

Baiseley oli riukukk nagu ta koergi. Kuid ta taipas ja rahunes.

„Kapten Ephraim, minu koer oli hää koer ja maksis palju raha. Ma arvan, et te saate mulle maksta kümme dollarit ja siis ütleme et oleme tasa.“

„Ütleme, et ma jään need kümme dollarit teile võlgu, Hank! Võib olla, et ma maksan teile need ükspäev, kui olete natuke kenam kui praegu!“ naeris kapten Ephraim kuivalt. Ta vilistas läbilõikavalt läbi hammaste. Kohe tuli muljutud, lonkav Tobi üles ta juure. Poju laskis oma surnud vaenlase lahti ja tõstis oma silmad küsivalt peremehe poole. Terve ta esikülge leemendas verest.

„Mine pese end!“ käsutas kapten, võttis maast laastu ja viskas basseini, mis oli nüüd pooleldi tühi.

Poju loivas kuulekalt laastu tooma; ja Baiseley lonkis arusaamatult sõimu ümisesedes oma ree juure.

Kolmas päätükk.

Aprillikuu lõpu poole tuli poju elus suur muudatus. Esialgu muudatus puudutas kapten Ephraimi. Saades kapteni kohakenal skuuneril, mis läks Grand Banks'ile turski püüdma, müüs ta oma maja Eastportis ja viis perekonna Gloucesteri, Massachusettsi osariiki. Siis ta taipas suure südamevaluga, et linn nagu Gloucester pole sugugi kohane hülgepidamiseks, ja müüs poju, küll väga trööstiva hinnaga, inglise loomade-taltsutaja agendile. Poju laaditi Liiverpooli minevale aurikule, väljavaatega saada tõmbenumbriks kuski Shepherd's Bush'is või Earl Court'is.

Oma ülevoolava sõbralikkuse ja tarviduse tõttu leida seltsi Toby ja kapten Ephraimi asemel, poju muutus kõige eelistatumaks ja armastatumaks reisijaks laeval. Kõik läks hästi, kuni laev jõudis mööda Cape Race'ist Newfoundlandil. Siis see reetlik ja halastamatu maanina ruttas oma kuulsust tõestama ja ägedas edela tormis laev triivis karidele. Kuna ta peksles tükkideks, meeskond sõitis ära paatides; ja varsti poju leidis end vanu poolununenud mälestusi elustamas tohutute atlandi veerlainete hulgas.

Ta tundis end hämmastavalt kodus, kuid väga üksinda. Sirutades pää nii kõrgele üle vee kui suutis, ta vaatas igasse

külge ringi, hämaralt lootes näha kapten Ephraimi või Tobit või ehk ebasõbralikku kollast kassigi. Kuid neid ei olnud kuski näha. Hüva, kuid ta pidi saama seltsi. Pääle kalade, millest siinseis viljarikkais vetes ei olnud puudus, ta pakilisemaks sooviks oli seltskond. Ta pöördus kannatamatult maa poole, mida ta küll ei näinud, kuid mida ta selgesti tundis kauguses.

Esimene maa, mida ta kohtas, oli kõrge kaljuseljandik, mis osutus saareks. Ujudes ringi alltuule külge, ta sattus väikesele omasarnaste hüljeste karjale ja ruttas nendega usaldavalt vennastuma.

Võõrad, kes olid enamasti emased ja noored isased, võtsid ta lähenemist hääsüdamliku ükskõiksusega. Üks karjast, suur isahüljes, kes nähtavasti pidas end juhiks, ei tahtnud tast midagi teada, vaid urises ja näitas kõige ebasõbralikumal kombel hambaid. Poju eemaldus tast viisakalt ja ronis veest üles kaljudele, paarkümmend jalga eemal, kahe sõbraliku emase kõrvale. Ta soovis tutvust, muud midagi. Kuid vana isahüljes ajas enda mõneminutilise urisemisega vihale ja tuli nüüd loivates üle kaljude, et teha külalisega lõpparve. Ta tõukas sõbralikud emased toorelt vette; ja siis sööstis metsiku hüppega poju kallale.

Kuid selle viimase sammuga vana isane tegi halvasti. Siiamaani poju oli olnud sellisele vastuvõtule ükskõikne; kuid nüüd äkki punane vihatuli välgatas ta silmis. Ehkki noor, oli ta niisama suur kui ta vastanegi, ja siin, kuival maal, ta oli kümme korda painduvam. Nüüd selgus kapten Ephraimi õpetuse kasu. Ta lihtsalt ei olnud enam sääal, kuhu sööstis vana isane. Ta põikas kõrvale, pöördus välkkiirelt ja haaras oma vastase uimest. Sellises seisukorras ta muidugi sai mõnegi valusa löögi. Ta hoidis kinni nagu bulldoge ja pigistas halastamatult kuni teine korraga niuksatas, oma nina püsti tõstis ja püüdis ära minna. Poju rahuldus sellise alistumise tunnusega ja laskis ta minna; teine sulpsatas kohe metsikult vette.

Selle võidu otsekoheseks tulemuseks oli, et poju osutus väikeses karjas vastuvaidlematuks juhiks, kuna ta endine vastane pääle ebaõnnestunud katset kari pooleks jagada, leppis

allajäämisega. Pojule, kes tahtis olla ise õnnelik ja kes soovis, et ka teised oleksid seda, see sobis hästi.

Kevade lähenedes kari liikus piki Newfoundlandi randa põhja poole, rännates mõnikord kiiresti, mõnikord viibides päevade kaupa paigal inimesteta lahtedes ja jõesuudmeis. Poju oli vaimustuses oma tagasitulekust vetemaailma ja heitis vees selliseid hundirattaid, mis võisid näida kergemeelseinagi sellise suure perekonnapäa poolt. Kuid vahetevahel talle tuli koduigatsus, igatsus Toby ja kapteni ja suure plekkkausi järele sooja piimaga. Ning kord sellises meeolus ta kohtas inimesi.

Kari uitis parajasti koha poole, mis tähistas sissekäiku madalasse lahte, kui ümber kaljunurga tuli aerupaat kahe kaluriga, kes tulid võrke välja panema. Õnneks neil ei olnud püsse kaasas. Nad nägid hülgeid suklevat niipea kui nad neid märkasid, mis oli loomulik. Kuid nende hämmastuseks üks hüljes — nende imestunud silmis suurim terves Põhja-Atlandis — ei kadunud koos teistega. Selle asemel ta ujus nende poole, olles silmitsenud neid umbes viiekümne jala kauguselt.

Ka kõige suuremas hülges pole midagi kohutavat, väljaarvatud vast ainult kaladele; kuid neile kalureile, kes tundsid hüljeste pelglikkust, oli viimase võimaluseni kohutav, et üks hüljes võis käituda sellisel senikuulmatul kombel. Nad lakkasid sõudmast ja vahtisid teda ebausklikuil silmil.

„Püha Kristus!“ ähkis üks, „see pole hüljes, Mike!“

„Mis sa arvad, mis ta peaks meist tahtma, Barney, ah?“ küsis Mike kokkunud hääl.

„Kindlasti see on mingi märk ühele meist. Oleks parem, kui läheksime tagasi kaldale,“ arvas Barney, tõmmates eesmise aeruga paadi äkki ringi.

Runa saladuslik külaline lähenes ikka veel, paistis see nõu parimana ka Mike'le, kes oleks ainult astunud kas või jääkarule vastu, kuid kellel polnud verd kõneluseks üliloomulikkusega. Paari hetke pärast paat tormas edasi mööda lahte kiirusel, mis nende harjunud libaksed suutsid talle anda. Kuid poju ei jäänud neist maha, vaid ujus tasakesi nende kiilvees ähvardava julgusega, nagu neile paistis.

„Ära tule mulle lähedale,“ karjus Mike natuke kriiskavalt juba, „või ma löön su näo aeruga lõhki, tead!“

„Pst!“ ütles Barney, „ära räägi sedaviisi vaimuga, võib olla ta puhub su vette!“

„Ma arvan nüüd,“ ütles Mike kohe vaiksema häälega, „et see ehk on Dan Steedy vaim, kes tuleb sellepärast, et ma ei andnud ära ta saapaid nagu lubasin.“

„Muidugi, miks ka mitte?“ oli nõus Barney, rõõmustudes mõttest, et külastus vast polnud mõeldud temale.

Veel üks hetk ja paat lõi nii järsku vastu kallast, et mõlemad aerutajad lendasid oma kohtadelt. Nad ronisid üles mööda klibukivist kallast ja rebisid meeleheitlikult ka paati

üles poole. Kuid poju oli häameelest läikivate silmadega peaaegu nende kannul. Mike sööstis ahastava kisaga nende võrkmaja poole. Kuid Barney, kelle südametunnistus oli puhtam, jõudis võtta paadikäilast kalli plektoosi, milles nad hoidnud oma söödakalu. Siis ta järgnes Mike'ile. Kuid üle õla tagasi vaadates ta nägi, et saladuslik jälgija väljus veest

ja tuli tatsutades järgi kiirusel, mida kindlasti ükski surelik hüljes ei suuda kuival maal saavutada. Siis ta komistas puupinu otsa, plekk kukkus, ta katsus enda kiiresti jalule ajada ja sööstis mahasurutud karjatusega võrkmaja poole nagu oleksid vaenlased kannul.

Olles löönud ukse enda järel kinni, mõlemad vahtisid nüüd kartlikult aknast välja. Nende kuuliga laetud püssid seisid seina najal, kuid eluilmaski poleks nad võtnud praegu endale pattu tarvitada neid.

Jõudes plekkkarbini ja laialipillatud söödani, pojul oli häämeel. Ta teadis väga hästi, milleks oli plekk ja mida mehed tahtsid talt. Tal ei olnud midagi selle vastu, et tasu maksti juba ette, sellepärast ta neelas kalad kohe alla. Neid ei olnud kuigi palju, kuid ta lootis, et saab kausitäie sooja piima, kui teeb kõik hästi. Ta hiivas rõõmsalt oma raske rinna plekile ja siis, tagudes uimedega nii kõvasti vastu plekki kui suutis, tõstis oma nina taeva poole ja laskis kuuldavale terve rea pikki, meeleheitlikke karjeid.

See oli kuulajaile liig.

„Püha Ema, päästa meid!“ nuuksus Barney, laskudes põlvili ja kraamides oma ebakindlas mälus, et leida säält mõned lapsepõlve palvete jäänused.

„Ära tee, Dan, ära tee!“ anus Mike, vahtides metsikul silmil poju saladuslikku etendust. „Ma annan need saapad tagasi. Ma annan nad tagasi, Dan! Jäta mind nüüd rahule, vana sõber, eks ju?“

Oma töö teinud, poju peatus ja vaatas ootavalt võrkmaju, arvates, et nüüd tuleb piimakauss. Kui ta ei tulnud, sai ta pahaseks. Teda iialgi ei lastud nõnda oodata. Need mehed ei olnud nagu kapten Ephraim. Minuti või paari pärast ta veeretask enda plekilt maha, tatsutas raskelt mööda kallast alla ja sulpsas pahandudes. Kui ta tume pää ikka enam ja enam vähenes kauguses, avasid mehed võrkmaja ukse ja astusid välja, sest nad vajasid värsket õhku.

„Ma ütlesin alati, et Danil on hää süda,“ ümises Mike väriseva häälega. „Ja kindlasti, nüüd sa näed, Barney, et ta ei pea viha.“

„Kuid sa viid need saapad noorele Danile veel täna

tagasi," õpetas Barney. „Ja Sheedy lesele sa tasud kõik, enne kui oled saanud mõne päeva vanemaks.“

„Kindlasti, ja ma ei saa seda küllalt kiiresti teha, pääle seda kui olen saanud niisuguse vihje!“ oli Mike nõus.

Mis puutub pojusse, siis ta hakkas pärast sellist hoopi kaotama usku inimesse ja unustama oma mugavaid vangipäevi. Ta omataolised olid väga huvitavad ning mõne nädala pärast ta ümbersünd oli täielik. Selleks ajaks ta teekond oli viinud ta koos oma väikese jõuguga kaugele üles Labradori randa. Lõpuks ta saabus kaljusaarte aheliku juure, mis asetses musta ja tühja ranna ääres. Saared olid täis koopaid ja kisavaid merilinde ja ära uhutud valgest, mürisevast lainetemurrust. Siis vanad mälestused hakkasid hämaralt kuid magusalt tas liikuma ja siin ta laskis oma rändurid puhkama jääda.

Mis on kapis?

Nüüd vaadake kappi. Sääl näete imeväärset asja, millest te arvatavasti pole veel kuulnudki: õhust riie. Ning ühel hoobil saate kolme mõistatise lahendise, mis andsin meie teekonna alguses:

Miks kalevit triigitakse läbi märja lapi?

Miks kasukas soojendab?

Mis on soojem: kolm särki või kolmekordse paksusega särk?

Miks riie soojendab?

Kõigepäält peab endalt küsima: kas on õigus, et riie soojendab?

Õigupoolest on ju nii, et kasukas ei soojenda inimest, vaid just vastupidi — inimene soojendab kasukat. Ja kas võib teisiti ollagi? Ega kasukas ei ole ahi. „Või nii,“ küsite teie, „aga kas inimene siis on ahi?“

Muidugi on ahi. Meie ju teame, et toit, mis me sööme, on halud, mis põlevad meis. Mingisugust tuld ei ole näha, ja meie tunneme põlemist ainult soojusest kehas.

Seda soojust peab hoidma. Et mitte õuet kütta, me ehitame majad paksude seintega, paneme talveks kahekordsed aknad ette, lööme uksele vildi. Samal põhjusel me riietume: selleasemel, et soojendada õhku toas või õues, me soojendame riideid, mis hoiavad meie soojuse meil lähedal. Riided muidugi annavad ka soojust õhku edasi, kuid palju aeglasmalt kui meie keha.

Tähendab, me laseme oma riideid külmetada endi eest.

Mis on soojem: kolm särki või kolmekordse paksusega särk?

Kolm särki on soojem.

Asi ei seisa sugugi särkides, vaid õhus, mis on särkide vahel. Õhk annab halvasti soojust edasi. Mida enam õhku on särkide vahel, seda paksem on õhust riie, mis kaitseb meid külma eest.

Kolm särki on kolm õhust riiet.

Kuid üks, olgugi paks, on ainult üks õhust riie.

Kas on õhust seinu?

Milleks pannakse talveks kahekordsed aknad ette?

Selleks, et klaaside vahel oleks õhust sein.

Õhust sein hoiab soojust kinni, ei lase teda toast ära minna.

Tähendab, kaks akent on nagu kaks särki.

Õpetlased leidsid, et õhust sein hoiab soojust veel paremini kui telliskivist sein. Seepärast nüüd tehaksegi seest tühjad telliskivid. Niisugune telliskivi on nagu pirukas, millel täidis välja võetud.

Tühjadest telliskividest majad on palju soojemad kui teistest kividest majad. Miks? Seepärast, et nad on pooleldi õhust.

Miks on suvel halb kanda villaseid riideid?

Seepärast, et vill on liig soe.

Kuid mitte ainult seepärast.

Villal on suur viga: kui ta märjaks saab, siis ta kuivab liig pikkamisi.

Seepärast ta takistab soojal ajal vee auramist meie kehast. See aga on vastik ja kahjulik.

Suvel on parem kanda puuvillast või linast riidet. Puuvill ja lina kuivavad kergemini, lasevad paremini õhku läbi.

Miks me kanname pesu?

Kui paneksime riided paljale ihule, siis oleks külm, sest keha ümber oleks vähem õhukihte.

Kuid me ei kanna pesu ainult soojuse pärast. Asi on selles, et pesu võib pesta, kuid riideid igakord ei või.

Villane riie näiteks kardab keetmist. Läbikeedetult ta läheb paksuks nagu vilt. See tuleb sellest, et villakiud ei ole siledad nagu puuvilla, või linakiud, vaid on soomustega. Keedes kiud jäävad soomuseidpidi üksteise külge ja tekib niisugune segadus, et ei oskagi enam lahti harutada. Villa võib soojendada ainult kuuekümne kraadini.

Samal põhjusel ei tohi villast riidet kuivatada palava pliidi kohal või triikida tulise triikrauaga.

Seda võib triikida läbi märja lapi.

Kuid pesu, mis on linast või puuvillast, ei karda kuumust. Seepärast me kannamegi villaste riiete all pesu, mida võib pesta ja triikida.

Sellega lõpetame oma teekonna. Käisime vahest ainult paarkümmend sammu, aga mida me sel teekonnal kõik ei näinud ja kuulnud!

Dick Bakeri kass.

Mark Twain.

Üks minu kaaslasi — ka üks Kalifornia kullapalaviku ohvreid, kes asjalult oli raisanud oma kaheksateist aasta töö ja vaeva — oli mahedaim olevus, kes iganes kandnud oma ränka risti igavas maapaos: see oli Dick Baker, nukker ja lihtsameelne kullakaevur Dead House Gulchis. Ta oli neljakümne kuue aastane, hall nagu rott, tõsine, mõtlik, keskmiselt haritud, lohakalt rietatud ja üleni savine, — kuid ta süda oli puhtamast metallist kui see kuld, mida ta labidas oli eales päevavalgele toonud, puhtamgi kui ükski kuld, mis iial kaevetud või sulatatud.

Alati, kui tal ei olnud õnne ja kui ta oli veidi rõhutatud, hakkas ta leinama imeväärset kassi, kes oli tal olnud (sest kus ei ole naisi ega lapsi, sääl õrnade tungidega mehed tegelevad loomadega, sest nad peavad midagi armastama). Ning ta alati jutustas selle kassi kummalisest tarkusest nagu inimene, kes oma salajasimas südames usub selles midagi inimlikku või üliloomulikkugi olnud olevat.

Kuulsin kord ta jutustist kassist. See käis nõnda:

„Härrad, kord mul oli siin kass, nimega Tom Quarts, kes oleks teile huvitav, nagu ma arvan ta enamasti igäühele huvitava olevat. Ta oli mul kaheksa aastat ja oli tähelepandavaim kass, keda iialgi olen näinud. Ta oli suur ja hall, ja tal oli enam tugevat, loomulikku mõistust kui ühelgi mehel laagris, — ja väärikuse tunnet, nii et ta ei oleks ka Kalifornia kubeneri endaga lasknud labaselt sõbralikuks minna. Ta iialgi ei püüdnud ühtki rottu — ta näis sellest kõrgemal seisvat. Teda ei huvitanud muu kui ainult kaevandusetöö. Ja sellest ta teadis enam kui teab ükski või isegi ükski inimene, keda olen näinud. Temale ei saanud midagi õpetada, mis puutus kaevamisse, sest ta oli selleks sündinud. Ta tuli minu ja Jimi järele, kui läksime mägedesse kulda otsima, ja võis nõnda sõrkida viis miili, kui läksime nõnda kaugele. Ning tema oskas paremini otsustada kaevanduse kohta — te kind-

lasti pole midagi sellist näinud. Kui hakkasime tööle, siis ta laskis silmad ringi käia, ja kui ta polnud kohast suures arvamises, siis heitis veel kord pilgu, nagu öeldes: „Noh, ma loodan, et vabandate mind,“ — tõstis siis sõna lausumata nina püsti ja hakkas koju minema. Kuid kui paik sobis talle, siis ta heitis maha ja oli vagusi kuni esimene pannitais oli pestud; siis nihutas enda lähemale, heitis pilgu sinna sisse, ja kui säääl oli kuus-seitse granulit kulda, siis oli rahul — ta ei tahtnudki enam kui niipalju —, heitis meie kuubedele ja norskas nagu aurumasin, kuni olime lõpetanud, ning siis tuli tegi ülevaatuse.

Hüva, pikkamööda tuli see teie kvartsi ärevus. Igaüks tegeles sellega, igaüks toksis ja lõhkus selle asemel, et mäeküljel muda kaevada, igaüks kaevas käigu sügavasse selle asemel, et pinnal kraapida. Jim ei tahtnud, kuid meie pidime ka seda proovima. Algasime käiguga, ja Tom Quartz hakkas imestama, mis pagan me nüüd tahame. Ta ei olnud iialgi enne sellist kaevamist näinud ja oli väga pahandunud, võis öelda, ta ei mõistnud seda täiesti, see oli liig palju temale. Ta oli alati sellejuures kaasas, sellele võite juba kihla vedada, kuid ta alati pidavat seda kõige paksemaks narruseks. Kuid see kass, teate, oli alati uuemoeliste asjade vastu — ta kuidagi ei suutnud neid hääks kiita. Te ju teate, kuidas on vanade kommetega. Kuid pikapääle Tom Quartz nagu hakkas veidi leppima, kuigi ta iialgi ei suutnud mõista seda iga-vest sügavusse kaevlemist, ilma et midagi välja pestaks. Lõpuks ta otsustas ise alla tulla, et vaadata, milles asi seisab. Ja kui talle oli selge, et raha kulub terve aeg, kuna meie ei teeni sentigi, siis ta heitis vihaselt nurka kotile ja jäi magama. Hüva, ühel päeval, kui kaevandus oli juba umbes kaheksa jalga sügav, tuli niivõrd kõva kiht vastu, et pidime panema laengu — esimese lõhkeainete laengu Tom Quartzi elu ajal. Siis panime süütenööri hõõguma, ronisime välja, läksime sammu viiskümmend eemale ja unustasime Tom Quartzi kotile magama. Umbes minuti pärast paistis august suitsupilv, ning siis läks kõik kohutava raginaga, umbes neli miljonit tonni kive, muda ja suitsu lendas pooleteise miili kõrgusele ja, Jumala eest, otse kõige selle keskel keerles üle-
pääkaela Tom Quartz, turtsudes, aevastades ja haarates küü-

sikutega kõike, mis kätte puutus. Kuid sellest polnud kasu, võite juba arvata, et polnud kasu. Ja see oli kõik, mis nägime temast kahe ja poole minuti jooksul, ning siis äkki hakkas sadama kive ja mulda, ja tema tuli otse alla jalga kümme eemal kohast, kus me seisime. Noh, ma arvan, ta oli kõige kenam loom, keda olete näinud. Üks kõrv oli tagurpidi kaelal, saba püsti, kulmud kõrbenud, ning keha oli üleni must püssirohust ja suitsust ja mudast, mis oli pritsinud ta pääläest jalatallani täis. Nojah, oleks olnud asjata püüda end vabandada, me ei saanud sõnagi suust. Ta vaatas kord nagu põlastavalt endale ning siis meile — ja see oli otsekui oleks ta meile öelnud: „Mu härrad, võib olla, et teile paistab targem tarvitada kassi, kel pole aimu sellisest kaevamisest, kuid mina arvan teisiti,“ ning siis pöördus kannal ringi ja kõndis sõnagi lausumata kodu poole.

See oli just tema viis. Ja, võib-olla, te ei usu seda, kuid pärast seda ei olnud teist kassi, kes oleks olnud nii tõrjuv kvartsikaevandusele nagu tema. Ja kui ta pikkamööda jälle hakkas all kaevanduses käima, siis oleksite hämmastunud ta tarkusest. Sel minutil, kui panite laengu paigale ja süütenöör hakkas visisema, ta heitis meie poole pilgu nagu öeldes: „Hüva, ma loodan, et vabandate mind,“ — ja oli üllatav, kui kiiresti ta jõudis august välja puu otsa. Tarkus? Sellel pole nime. See oli eelaimus!“

Ütlesin: „Nojah, härra Baker, ta eelarvamine kvartsikaevanduse vastu oli tähelepanuväärt, kui võtta arvesse, kuidas see tekkis. Kas saite ta sellest iialgi terveks?“

„Teda terveks! Ei! Kui Tom Quartz võttis kord midagi pähe, siis see oli igavesti pääs — võisite peksta teda kolm miljonit korda, kuid siiski poleks ta eelarvamine murtud olnud.“

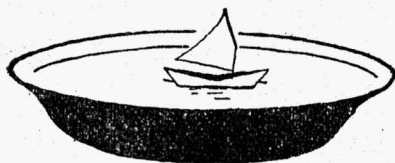
Natuke füüsikat.

Magnetnõel.

Nõela võib vabalt panna veepinnale ujuma, vaja ta ainult rasvaseks teha. Lähemalt selle katse üle võid lugeda Nurmiku raam. „Sügis“. Nüüd aga püüame kasutada oma osavust siin uue ning palju huvitavama katse juures. Hangi

endale magnet, — olgu või väike hobuserauakujuline. Kui lähendad selle alustassile, milles ujub nõel, siis ujub nõel sõnakuulelikult vastava alustassiääre juure. Ta hakkab seda tegema märksa kiiremini, kui enne vee pääle panemist tõmbad tast magnetiga paar korda üle (tõmmata tuleb tingimata vaid ühe magnetiotsaga ja ühes sihis, aga mitte edasitagasi). Sellest muutub nõel ise magnetiks, magnetiseerub ja ujub sellepärast isegi lihtsa, magnetiseerimata rauast eseme juure.

Magnetnõelaga võite teha palju huvitavaid vaatlusi. Laske ta vabalt olla, ilma et tõmbaksite teda raua või magnetiga alustassiääre juure. Ta võtab vee pääl endale kindla suuna, nimelt põhjast lõuna, nagu kompassinõel. Pööra tassi — nõel näitab endiselt ühe otsaga põhja, teisega lõunasse. Lähenda ühele otsale üks magnetiots („poolus“) — sa näed, et nõel ei tõmbu tema poole mitte just tingimata selle otsaga. Ta võib temast ära pöörduda, et läheneda vastaspoole otsaga. Siin on meil tegemist kahe magneti vastastikuse mõjuga. Seadus selle kohta kõlab järgmiselt: ühenimelised poolused (ühe magneti lõuna p. ja teise põhja p.) tõmbuvad üksteise poole, aga erinimelised (mõlemad põhja või lõuna p.) — tõukavad üksteist eemale.

Õppinud tundma magnetiseeritud nõela liikumise iseärasusi, valmista väike paberist laev, mille voltidesse peidad oma nõela. Asjasse mittepühendatud seltsilisi võid hämmastada sellega, et hakkad juhtima laeva liikumist, ilma et puudutaksid teda: ta kuuleb su käeviipeid — muidugi siis, kui oled pihku peitnud magneti, millest päältvaatajal ei ole aimugi.

Aidake naerda!

Hajameelne.

Professori proua: „Aga, kulla vanamees, milleks sa selle küünla süütasid?“

Professor: „Tahtsin ainult järele vaadata, kas ma kustutasin elektri ära, enne kui läksin magama.“

Liig vara.

Reisija (karjub pahaselt talumehele, kelle koer teda on kiskunud): „Miks te ei pane siis väravale kuulutust: Hoidke kurja koera eest!“

Talumees: „Kaks aastat rippus üks sihuke plakat siin väraavas, aga siis koer ei kiskunud mitte kedagi. Noh, ja siis võtsin selle viimaks maha.“

Jooksutaks.

Üks mees jooksis lõõtsutades auto järele ja küsis ähkides: „Kui palju maksab siit vaksali?“

„80 senti,“ kostis autojuht.

Mees sibas jälle mõni aeg joosta ja küsis nüüd, olles juba üsna „omadega läbi“: „Kui palju nüüd?“

„Kroon kakskümmend,“ kostis autojuht, „Te jooksete vale suunas.“

Lootusrikas ootamine.

Tuttav: „Sul näib teada olevat, kes varastas sinu auto. Miks sa oma tagasi ei nõua?“

Omanik: „Ma ootan, kuni ta paneb sellele uued kummid.“

Toimetus: J. Käis, J. Parijõgi, O. Luts, A. Oengo-Johanson, M. Nurmik, H. Valma, Th. Brandt. **Vastutav ja tegev toimetaja:** M. Nurmik. **Talitusjuht:** H. Valma. **Väljaandja:** „Tõkkool“. **Toimetus ja talitus:** Tallinna, V. Roosikrantsi 3. **Tellimishind:** aastas 2 kr. 50 s., poolaastas 1 kr. 25 s., üksiknr. 25 s. Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutised.
